

Puggaards langside mod skolegården inden ombygningen 1912-13. Vinduer og døre er fra 1800-årene, og den høje dels forholdsvis lave taghældning må ligeledes skyldes en ombygning. Foto i Ribe Lokalarkiv.

Skolens bygningshistorie

af Steffen M. Søndergaard

Ribe Katedralskoles ældste bygninger kendes ikke - knap nok deres placering, ud over at den fra o. 1300 til o. 1500 skal søges på skolens nuværende område.

Den ældste af de bygninger, der udgør skolens nuværende bygningskompleks, er Puggaard, der menes opført o. 1500¹). Puggaard består nu af to sammenbyggede stenhuse - mod øst et toetages, næsten kvadratisk, og mod vest et enetages, der er næsten dobbelt så langt som det er bredt - og hertil hørte der i begyndelsen af 1500-årene både bruhus (bryggers), stald og lade samt et hegn eller en mur med port²). Til Puggaard hørte desuden et betydeligt jordegods, og den samlede ejendom udgjorde siden 1298 en stiftelse, der skulle huse og bespise tyve fattige skolebørn foruden stiftelsens forstander³).

Det er ret begrænset, hvad vi ved om den bevarede bygningens oprindelige forhold, men at dømme efter østgavlens tilmurede dørhuller har den høje del haft udvendige trapper til begge etager. Desuden viser de bygningsundersøgelser, der blev gennemført i forbindelse med ombygningen 1912-13, at den høje dels underetage fra første færd har indeholdt ét stort, kaminopvarmet rum. Overetagens oprindelige indretning kunne derimod ikke påvises. I vestenden af den lave del blev der ved de nævnte bygningsundersøgelser frilagt store, buede vinduesåbninger⁴) - der oprindeligt har været højere end de øvrige og må tages som udtryk for, at man her har haft et stort, repræsentativt og velbelyst rum. Herudover har den oprindelige indretning dog heller ikke kunnet påvises her.

Af regnskaber fra perioden 1547-555) fremgår det bl.a., at der i denne periode blev gennemført omfattende byggearbejder, samt at materialerne i vid udstrækning stammede fra et nedrevet, seksfags hus, der havde været bygget samm en med Puggaards nordside. Regnskaberne indeholder derfor også oplysninger om konkrete, bygningsmæssige forhold, bl.a. at "stensen"s (stenhusets) vestende, der var revnet igennem, blev eftermuret. "Stensen"s vestre gavltrek ant blev udført i bindingsværk lige som gavlen mellem den "høje stense" og den "lave stense". Der blev tilmuret fem store vinduer "på loftet"⁶⁾ og et vindue i stuen. Inde i huset blev der arbejdet med bindingsværkssvæggene omkring kakkelstuen, i stuen og i spisekammeret.

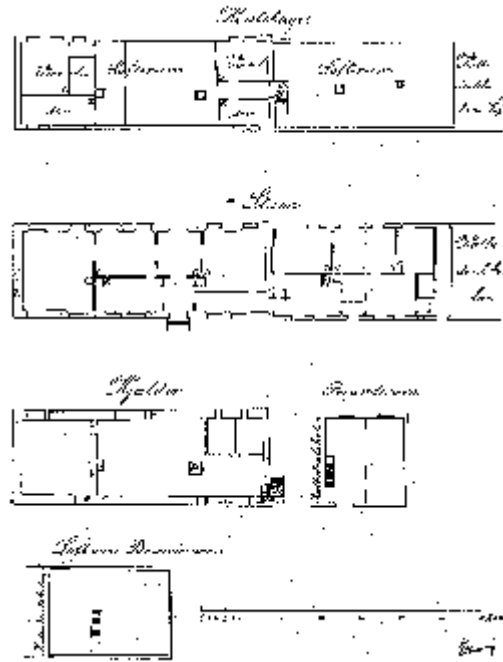
Puggaards sydside efter ombygningen 1912-13. Murværket er afrenset, og spor efter ældre åbninger bevaret. Den høje del har fået stejlere taghældning, og de frie gavle er blevet udstyret med kamtakker. Foto i Den Antikvariske Samling.

Der blev opsat trapper i fremgulvet, i mellemgangen, på loftet over køkkenet og i (til?) kålgården, men disse rumbetegnelser og det kortfattede indhold af de poster, som de optræder i, er utilstrækkeligt grundlag for et rekonstruktionsforsøg⁷⁾.

Vestgavlen i Puggaards lave del, frilagt ved den påbegyndte nedrivning i 1912 af den tilføjede bygning. På dette sted lå der ifølge den første brandtaksation fra 1761 en bindingsværksbygning. I vestgavlens frilagte murværk er der desuden spor af en smallere tilbygning. I langsiden mod syd ses lidt af et af de oprindelige, høje murhuller, der synes at have forudsat et højereliggende loftbjælkelag. I gavlens midte ses en gammel, buet døråbning, der stort set tværdeles af bjælkelaget mellem kælder og stueetage. I gavlens nordside er der en lille, fladbuet, tilmuret åbning og i sydsiden en stor, rundbuet. På grund af omfattende reparationer af gavlen er det dog vanskeligt at afgøre, hvorvidt disse åbninger er oprindelige eller skyldes senere ombygninger. (De øvrige murhuller er langt senere gennembrydninger). I det bevarede regnskab fra 1547 hedder det bl.a.: "Item lod jeg ogsaa mure den vestre gavl paa stensen imellem stænger" (d.v.s. omsætte i bindingsværk). At overgavlens bindingsværk stammer fra denne ombygning, kan der derfor næppe være tvivl om, men halvvalmen kan først være etableret o. 1800. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseets 2. afd.

I 1554 blev Puggaards samlede gods, herunder bygningerne, overdraget til Hospitalet, som samtidig bl.a. fik pålagt at bespise tolv peblinge. Selv om skolen allerede o. 1500 var flyttet op på hjørnet af den nuværende Skolegade og Grydergade, bestemtes det, at Puggaard skulle være bolig for rektor og for skolens hørere. To af hørerne vides også at have boet i "Puggaard Huuses Østerende", men i 1573 flyttede de til en residens ved selve skolen, hvor alle fem hørere nu fik bolig - hvorefter rektorboligen blev udvidet til at omfatte hele Puggaard8).

Grundplan af Puggaard fra o. 1880 (nord er nedad).

Rummet yderst til venstre optager bygningens høje del, og de øvrige rum med stor murtykkelse optager den lave del. I tilbygningen til vestgavlen er der bl.a. køkken og kamre. Det viste brænderum m.v. ligger i den enetages tilbygning til nordre sidefløj. Tegning indsat i synsprotokol fra 1880 i skolens bibliotek.

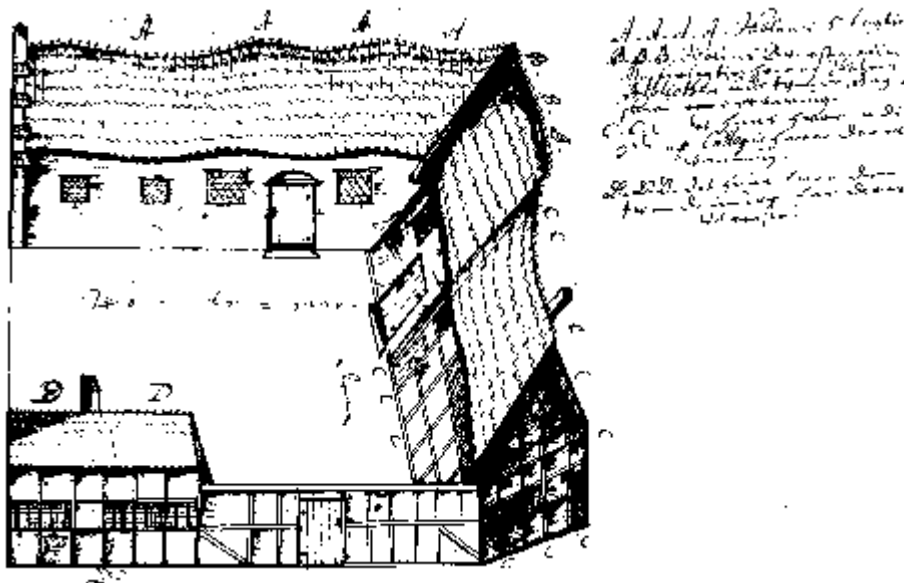
Klager og optagne syn i slutningen af 1600-årene og begyndelsen af 1700-årene fremstiller Puggaard som brøstfældigt, men i 1744 gennemførtes omsider en omfattende hovedreparation 9).

Brandtaksationen fra 1761 10) oplyser, at der i forlængelse af stenhusets lave del ligger et enetages hus på otte fag, opført i mur og bindingsværk, og ved siden af dette en "liden Qvist" af bindingsværk. På ; tværs i gården ligger et enetages bindingsværkshus på seks fag, og endelig nævnes der et lille halvtag.

Af brandtaksationen fra 1801 fremgår, at selve stenhuset er indrettet til "Stuer, Kamre og deslige", medens køkken og bryggers samt yderligere tre kamre er indrettede i det enetages hus på otte fag, der i mellemtiden var bl evet omsat i grundmur. Om det lille, tværliggende bindingsværkshus bemærkes, at to fag er port og resten stald.

En haveplan fra 1817 11), tegnet af rektor Lorens Hanssen - der allerede i studietiden havde lagt sig efter tegning som en modvægt mod "det alvorlige, teologiske Studium" 12) - viser placeringen af den lille stald. Dens østside flugter med stenhusets østgavl, og mellem de to bygninger er der adgang til gårdspladsen på stenhusets nordside. Den til haveplanen hørende skrivelse præciserer arten af ejendommens hegning - plankeværker, jordvolde med hylde, hyldehække, stikkelsbærhække, tjørnehække og berberishække - og anfører, hvem vedligeholdelsen påhviler. I denne forbindelse oplyses det, at udgifterne til afholdelse af småreparationer på Puggaards brønd "...pleier at bestrides af Puggaards Beboere samt de Beboere af Nabolauget som betjener sig af Brønden..". I 1858, hvor denne vedligeholdelsesforpligtelse blev tinglyst, omfattede den knap femogtyve husstande! 13).

En synsprotokol for perioden 1880-1902 14) indeholder en plantegning af Puggaard og den tilføjede, ottefags bygning, der - ud over køkken og spisekammer - bl.a. også indeholdt de trapper, der forbandt etagerne i det gamle stenhus.

Gengivelse af skolebygningerne vest for Domkirken inden 1720'ernes byggearbejder. A rummer skolens fem "Lectier". B rummer "Mesterlectien", "hvor og Skolens Bibliotek udi tvende Bogskabe er i Bevaring". I C er der tre lærerboliger og i D to. Tegning i Rigsarkivet.

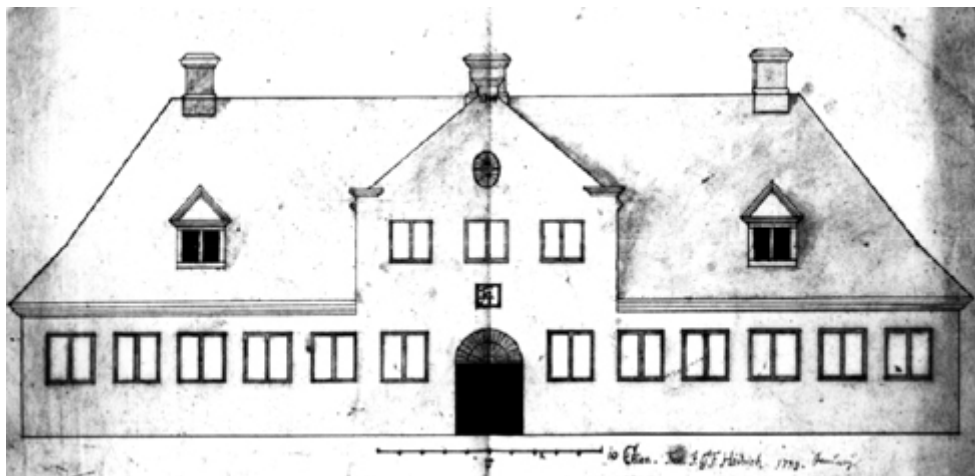
Skolebygningerne vest for Domkirken

Omkring 1500 flyttede skolen til den bygning, som for en dels vedkommende er bevaret inde i gården på hjørnet af Skolegade og Grydergade1), et middelalderligt stenhus2), som i arkivalierne kan følges tilbage til før 14593). Stenhuset var 30 alen langt, og hertil blev der i 1586 føjet en bygning mod den nuværende Grydergade4). Disse bygninger kendes sammen med grundens øvrige bebyggelse fra en opmåling, der blev foretaget i 1720'erne forud for opførelsen af "Hørernes Logementer", d.v.s. hørerboligen over for Domkirken (se ovenfor). Skolebygningen A fremtræder her som et grundmuret hus med en lodret, kamtakket gavl mod syd og med blyopsprossede vinduer. Udvi delsen B fra 1586 fremstår ligeledes som et grundmuret hus med blyopsprossede vinduer. Det rummede på dette tidspunkt mesterlektionen og havde i 1694 fået isat døren mod skolegården5). I forlængelse heraf lå C, et toetages bindingsværkshus, hvis fletværkstømmer øverst i gavlen er af samme type som det, der ses i gavlen på bl.a. det nærliggende bindingsværkshus, Skolegade 26). Huset C, der siden 1573 var bolig for tre af h ørerne, adskiltes af en bindingsværksvæg med dør mod skolegården fra D, et mindre bindingsværkshus, hvori de to nederste lektiers hørere boede. Alle bygningerne er teglhængte, men kun hørerboligerne har skorsten og dermed mulighed for opvarmning. Selv om tegneren har bestræbt sig på at vise, at skolebygningens loft "gik i bakke-dal", blev det dog hørernes boliger, der først blev fornyede i 1720'ernes storsti lede byggeforetagende.

En væsentlig forudsætning for fremskaffelsen af de nødvendige midler til opførelsen af en ny bolig til hørerne var biskop Thuras talentfulde indsats som fund-raiser og rektor Christian Falsters poetiske fremstilling af bygningens tilstand, hvori det bl.a. hedder:

Vor Veg seer ud, som Kiol med Hull
Paa Albu fuld af Klude;
Vort Tag, som Hat foruden Pull,
Hvor Haaret henger ude;
Kort sagt, hvis Bygning-Svagthed var

En Dyd, da kand vi sige,
at Riber-Skole neppe har
I Dannemark sin Lige7).

"Hørernes Logement", facade mod Domkirken. Opmålt i 1739 af murermeister G.F. Hödrich, som 1738-40 var underentreprenør ved Ribe Domkirkes istandsættelse. Istandsættelsen blev iøvrigt forestået af Kay Stallknecht, der havde udarbejdet forslag til indretningen af hørerboligen11. LAV, Johann Gottfried Hödrichs privatarkiv.

Også bygningens indretning og udformning skyldes bidrag fra forskellig side. Murermeister Kay Stallknecht leverede således et forslag, som efterfølgende blev bearbejdet8) - både af Stallknecht selv og af overkonduktør J.D. Planitz9), der på dette tidspunkt var den direkte ansvarlige for Frederik IV's byggearbejder på Clausholm10). Stallknecht synes i forbindelse med den aktuelle sag at have koncentreret sig om selve indretningen.

På bagsiden af "Hørernes Logementer" er der i murværket spor efter både den midterplacerede portgennemgang og efter nogle af de oprindelige vindueshuller. Forsøget på rekonstruktion af de oprindelige vindueshuller bygger på disse spor.

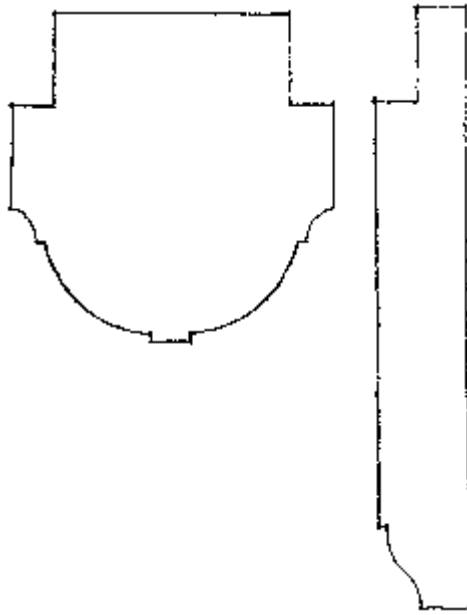
Biskop Thura - far til den senere hofbygmester, Lauritz de Thurah - forelagde imidlertid både indretningen og forskellige andre spørgsmål for Planitz, som udarbejdede ændringsforslag og gav gode råd - både med hensyn til bygningens konstruktion og proportionering. I februar 1724 foreslog han således med hensyn til facaden: Fra gaden og op til vinduerne skal der være 2 1/2 alen, "at de forbigaaende Folk ikke just alting kan se, det de gør i Stuerne". Vinduerne skal være 2 alen høje og brede, "jeg kunne gerne have tegnet Vinduerne lavere, men saa faar det ingen Anseende". Fra vinduerne og op til gesimsen skal der være 1 alen. Rumhøjden skal være 5 alen, nemlig 2 alen fra gulvet og op til vinduerne, der ligeledes er 2 alen høje, og 1 alen herfra og op til bjælkerne. Planitz er opmærksom på, at facaden kan synes vel høj, "men efter som det skal være Real og Proportionerlig, kan det ikke være meget mindre"⁹).

Det kurvehanksbuede, murede stik bærer murværket over vindueshullet, og karmen har båret en udmuring op til det murede stiks underside. Vinduerne vides at have haft oplukkelige rammer med små ruder i blysprosser, men selve rudeinddelingen er ukendt og her kun angivet som princip. SMS 1994.

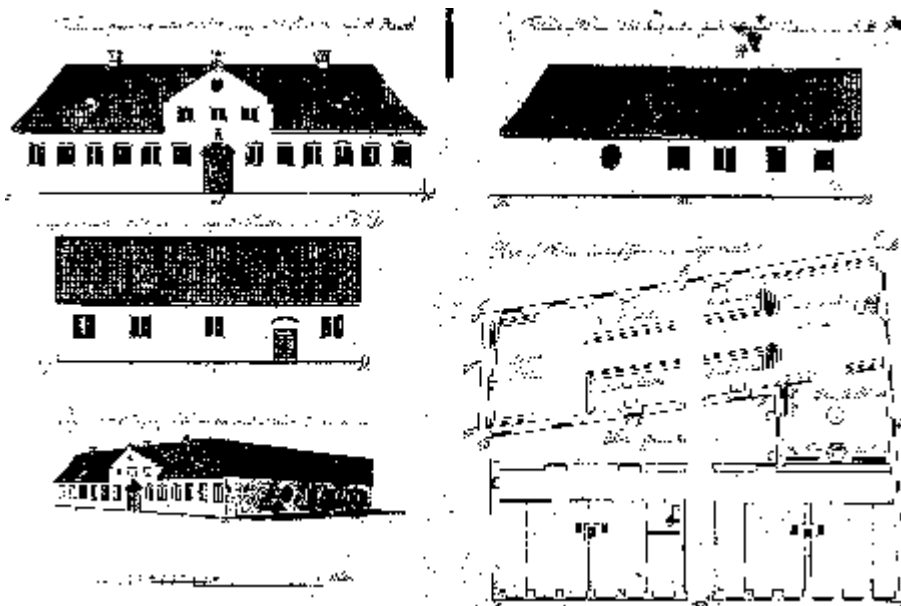
Selv om Kay Stallknecht havde stået for den praktiske gennemførelse af større byggearbejder, blev murerarbejdet overdraget til to murermestre fra Altona, Johan Kemmer og Wolfgang Rhode. Tavlen over porten kom fra Hamborg, men herudo ver ser det ud til, at både håndværkere og materialer var lokale.

Bygningen fremtrådte ved færdiggørelsen i 1724 som et storartet, enkelt barokhus - i øvrigt Ribes eneste, siden nedrivningen i 1808 af den i 1766 opførte vagtbygning på Torvet¹²).

Indtil den seneste ombygning af den afkortede skolebygning inde i gården sad der i nordgavlen et genanvendt vindue, hvis lodpostprofil er typisk for tiden o. 1700, og vinduet må derfor stamme fra ombygningen midt i 1720'erne. Lodposten er meget kraftigere end sidekarmene, fordi de oplukkelige vinduesrammer var hængslet her. (Steffen M. Søndergaard: Ribe-lodposte, Bygningsarkæologiske Studier 1986). Vinduesdelene befinder sig nu i Den Antikvariske Samling.

Efter endnu en indsamlingsrunde kom turen til selve skolebygningen, der stod "fra det Øverste til det Nederste, ganske brøstfældig, og i en meget slet og ynkværdig Tilstand tilbage, hældende sig baade ud til Gaden og ind til Skolegården, tæt op til den nye Bygning, ikke anderledes end om en pjaltet og klude-bødt Stodder var kommet til at staa en yndelig og pyntet Brud ved Siden". Denne malende beskrivelse stammer fra biskop Thuras beretning om skolebygningens istandsættelse i 1727 (13), men beretningen rummer i øvrigt en mængde konkrete oplysninger og et detaljeret regnskab, der gør det muligt at følge byggearbejdet på nærmeste hold.

Øverst t.v. hørerboligernes facade mod Domkirken. Herunder skolens facade mod gården. Øverst t.h. skolens facade mod Grydsgade. Herunder grundplan af hørerboligerne og skolebygningen 1727.

Hørerboligens underetage rummer fire ens lejligheder med stue og kammer. Den femte lejlighed er i gavlkvisten. I

skolebygningens sydlige ende ligger første "Lectie", og herefter følger anden, tredie og fjerde. Adskilt fra disse af et åbent gitterværk ligger øverste Lectie eller "Mesterlection" i vestenden af Grydergadelængen, og resten af denne længe optages af skolens bibliotek, der også skulle bruges som festsal. Tegning i LAV.

Det fremgår således bl.a., at ydermurene, "som uden Tvivl af nogle gamle Munke-Boliger maa have været sammensat (hvilket de igenmurede Laager og Døre ud til Gaden og andensteds... synes at give tilkende)" overalt blev gjort en alen lavere - dels fordi murkronen var defekt, dels fordi man ønskede at gennemføre en vis egalisering ved at give den gamle skolebygning samme taghøjde som hørernes nye bolig. Bygningens gårdside blev fornyet for halvdelen vedkommende, og den modsatte langside "fik og fuld Bod på alle sine Skrøbeligheder", hvorimod sydgavlen kun blev nødtørftigt repareret. (Det må antages, at man ved samme lejlighed fjernede dens lodrette, kamtakke gavltrekant, og at etableringen af en fuldt afvalmet gavlside lige som på hørernes nye bolig var et led i den nævnte egalisering). Ydermurene i udvidelsen fra 1586 blev desuden helt fornyet. I den gamle skolebygning over for hørernes bolig var spærrene ubrugelige, og bjælkerne var med ganske få undtagelser rådnet væk inde i murene, hvorfor det havde været nødvendigt at foretage understøtninger - som dog ikke havde kunnet forhindre, at "nogle Fag laa næsten en Alen dybere nede i Skolen end Resten". Desuden var loftbrædderne "ganske udtjente og af mange Aars Regn og Fugtighed igennemdrukne og formultrede". Hele tagværket samt bjælkelag og loft blev derfor fornyet, bortset fra at brugeligt tømmer blev genanvendt til hanebånd. Vinduerne, hvis størrelse og placering vekslede, blev egaliseret, blysprosserne blev omstøbt og suppleret, ligesom nye ruders blev sat, da "de faa Ruder som var hele tilbage, af Ælde (var) saa dunkle, at de gav ikke mere Lysning til Skolen, end om hver Rude et Stykke Pergament havde været". Endelig blev det søndertrådte murstensgulv jævnet med en blanding af ler og sand, hvori det nye blev lagt. Der er ingen nærmere oplysninger om det oprindeligt aftalte malerarbejde, men derimod om ekstraarbejderne: Der anstryges med olie- og limfarve i rødt, grønt og perlegråt - for nogle bordes vedkommende dog i brunt og sort.

Det fremgår af beretningen, at man atter havde hentet murermestrene fra Altona, men derimod ikke, hvem der var arkitekt. Til gengæld fremgår forholdet mellem håndværkere og bygherre af regnskabet, idet snedkeren ses at have fået 5 Rdl. ekstra, da han beklagede sig over at have afgivet for lavt bud, og man havde konstateret, at han alligevel havde leveret fuldt tilfredsstillende arbejde.

Grundplan af skolebygningen 1791.

Den væsentligste ændring er opvarmningen af Grydergadelængen og en ændret placering af Lectierne, således at alle får del i varmen. Undervisningsrummene får desuden bræddegulv. Biblioteket er nu flyttet op i et kvistværelse i hørernes bolig efter en tid at have været indrettet i skolebygningens sydende, som nu bliver brænderum. Mellem dette og Lectierne indrettes der legeplads. Tegning i LAV.

Grundplan af skolebygningen 1806.

Skolebygningen opdeles i tre klasseværelser langs en gang ud mod skolegården. For enden af gangen er der trappe til loftet. Ud over de tre nye klasseværelser, der får nye vinduer og ovne, omfatter skolen desuden den gamle mesterlektie og et auditorium. Tegning i LAV.

Grundplan af skolebygningerne 1856.

1806-indretningen af de tidligere skolebygninger er stort set uændret, men nu er også hørernes bolig indrettet til undervisningsformål. a: klasseværelser. b: "Fysisk Kabinet og naturhistorisk Museum". c: rektors kontor. Biblioteket befinder sig stadig på forhusets loft. Indbydelsesskrift 1856.

I sin tale ved den ombyggede skolebygningens indvielse i januar 1727 udtrykte rektor Falster sin begejstring over resultatet ved at kalde sit "Skole-Tabernakel / blandt Verdens Bygninger det ottende Mirakel"14).

Med tiden aftog dog det mirakuløse, og en indberetning fra 178815) fremstiller de bygningsmæssige forhold som utidssvarende. Især på grund af den manglende opvarmningsmulighed, der medførte, at skolebygningen kun kunne benyttes i sommermånederne. Herudover foregik undervisningen hos rektor og hørerne privat. I forbindelse med ændring af bygningens indretning i 1791 blev der rådet bod på denne mangel ved opstilling af kakkelovne i skolestuerne, som samtidig fik bræddegulve og nye vinduer. Det af Falster oprettede bibliotek, hvis bøger havde lidt under opbevaringen i den kolde og fugtige bygning, blev ved samme lejlighed flyttet op i et kvistværelse over porten i hørernes bolig. Desuden blev den lange gang i hørerboligernes gårdside adskilt fra portrummet ved vægge med døre16).

Skolereformen i 1805 medførte atter en nyindretning af den gamle skolebygning, og i 1811 blev den sydlige del af hørernes bolig indrettet til bolig for en gift lærer. Et forøget behov for undervisningslokaler som følge af skolereformen i 1845 førte dog efterhånden til, at bygningen overgik til undervisningsformål17). Et gymnastiklokale kunne ikke indrettes inden for rammerne af det gamle bygningsanlæg, men i 1834 fik skolen overladt processions gangens vestlænge til dette formål18).

Efter at skolen i 1856 var flyttet tilbage til området ved Puggaard, blev de tidligere skolebygninger anvendt til posthus, og fra 1887 har de været indrettet til bolig for pensionister¹⁹). Denne sidste indretning er desværre foretaget på en måde, der har medført ødelæggende ændringer af facaderne i hørernes bolig, hvortil kommer, at den gamle skolebygningens nordre halvdel er nedrevet.

I perioden 1856-1887 blev de tidligere skolebygninger anvendt til posthus. Allerede inden fraflytningen i 1856 havde "Hørernes Logement" fået isat højere vinduer i underetagen mod Domkirken (Indbydelsesskrift 1856, planche 3).

Forhøjelsen af vindueshullerne medførte, at der blev muret nye stik ovenover, hvorimod selve facadeinddelingen bibeholdtes uændret. Underetagens nye vinduer blev udformet som korspostvinduer med to rudede underrammer, og i gavlkvisten fik vinduerne rammer svarende til underetagens nye underrammer. Foto i Ribe Lokalkiv.

Indretningen af friboliger i 1887 gik hårdt ud over Ribes eneste barokhus. Ideen med boligerne var udmærket, men gennemførelsen ødelæggende, idet lejlighedsindretningen opløste den stramme facade og hoveddisposition, således at nu kun husets hovedform er intakt. Hugo Matthiesen fot., Nationalmuseet.

Skolebygningerne ved Puggaard

Inddragelsen af hørernes bolig til undervisningsformål kunne nogenlunde dække behovet for undervisningslokaler, men adskillige af disse var efterhånden uhensigtsmæssige, hvortil kom, at "skolegården" var helt utilstrækkelig. I stedet for at fortsætte rækken af ombygninger valgte man derfor at forlade de gamle bygninger til fordel for nye, der blev placeret ved Puggaard, hvor skolen havde ligget fra o. 1300 til o. 1500, og hvor rektor fort sat havde sin bolig. Denne placering overflødiggjorde desuden udgiften til byggegrund, idet man kunne inddrage det nødvendige areal af rektors store have¹).

Projekteringen blev overdraget til kgl. bygningsinspektør C.G.F. Thielemann²). Han udformede den nye skolebygning som et trefløjet, symmetrisk bygningsanlæg, fra hvis toetages hovedfløj der udgik enetages sidefløje. Bygningsanlægget stod færdigt i 1856. Dets facader er opdelt i blændinger - som på hovedfløjens bagside korresponderer med rumdelingen - og blændingsmotivet er desuden anvendt i hovedfløjens gavltrekanter, der for tsatte op over taglinien som lave gavlkamme. Dette arkitektoniske formsprog viser - sammen med rødstensmurværket - en inspiration fra ældre dansk arkitektur, der også karakteriserer Thielemanns senere byggeri. Thielemann havde her med forladt den form for klassicisme, der præger hans godt ti år ældre, pudsede hovedbygning på Vilhelmsborg og var således helt i overensstemmelse med den almindelige stiludvikling.

Den nye skolebygning blev placeret sådan, at Puggaard kom til at ligge i forlængelse af den ene sidefløj, og i fortsættelse af den anden sidefløj blev der anbragt sekundære småbygninger, der i nogen grad afba lancerede Puggaard. På denne måde blev der etableret en bygningsmæssig helhed, og rummet mellem bygningerne - skolegården - blev strammet op med en omløbende række af

lindetræer langs bygningerne. Skolegård en endte på dette tidspunkt i flugt med Puggaards østgavl og adskiltes fra Puggaardsgade af tre bebyggede grunde, således at der kun var adgang til skolegården via en passage i dens nordøsthjørne. I 1873 blev disse g runde imidlertid erhvervet, og husene nedrevet, hvorefter en bredere og aksefast adgang fra gaden blev etableret3).

Den nye skolebygning blev funderet på nedpressede pæle, men allerede efter en halv snes års forløb måtte en fundamentforstærkning gennemføres på grund af rådskader i dette tømmer4), og i 18 83 måtte hovedfløjens sydgavl ommures5). I 1887 blev sydlængen forhøjet med en etage og i 1888 nordlængen. Samtidig blev der indlagt centralvarme til erstatning for kakkelovnsopvarmningen4), og kort efter århundredesk iftet blev der kloakeret og indlagt gas6).

Fra 1907 foreligger et skitseforslag til en radikal ombygning og udvidelse af skolen, udarbejdet af arkitekt H.C. Amberg7). Amberg havde i forvejen stået for betydelige byggearbejder i Ribe: Ligkapellet fra 1890 på den i 1807 anlagte kirkeg ård8). 1890-92 ombyggede han en tidligere skolebygning syd for Domkirken til arrest9), 1892-94 restaurerede og udvidede han Ribe Gl. Rådhus10) og forestod 1883-87 og 1894-1904 Ribe Domkirkes restaurering11). 1906-08 gennemførte han desu den Tårnborgs restaurering og indretning til posthus12). Ambergs katedralskoleprojekt blev dog ikke realiseret, og de udvidelsesbehov, som det afspejler, - forlængelse af sidefløjene, restaurering af Puggaard samt opførelse af ny gymnastiksal og ny rektorbolig - var først dækket i fuldt omfang fjorten år senere. Selv om projektet ikke blev gennemført, kan forarbejdet stadig påkalde sig interesse, idet Amberg foretog en opmåling af de eksister ende bygninger og i denne forbindelse registrerede bl.a. de spor efter ældre forhold, der umiddelbart kunne iagttages i Puggaard.

Det blev i stedet arkitekt Johs. Strøm Tejsen13), der 1913-14 kom til at forestå de mest påtrængende byggearbejder - herunder opførelse af en ny gymnastiksal samt indretning af nye undervisningslokaler i Puggaard, hvis f funktion som rektorbolig var ophørt i 1903, hvor bygningen blev inddraget til undervisning i sløjd og håndgerning14). Strøm Tejsen havde i 1911 afsluttet opførelsen af bl.a. Ribe Seminarium, hvis blanding af rødsten smurværk og sorttjæret bindingsværk kan være inspirationskilde til bygninger som bl.a. Nederdammen 36 og Overdammen 3. Begejstringen for denne materialevirkning ligger desuden til grund for den afrensning af de gamle bygningers tyk ke kalklag, der siden da er gennemført næsten overalt - med det resultat, at mange nu anser afrenset murværk og sort bindingsværk for det eneste rigtige i Ribe-sammenhæng.

Strøm Tejsen tog først fat på Puggaard, der fik sine tykke kalklag rensat af - hvorefter det viste sig nødvendigt at udskifte 8-9000 mursten15). Bygningens 1800-tals vinduer og døre blev erstattet af smårudede vi nduer, og overetagen i den høje del fik nyt tagværk med stejlere hældning samt kamtakkede gavle, hvilket forudsatte at der blev opført en muret gavl mellem Puggaards høje og lave del. Bygningens indre blev ryddet, og lokal er til undervisning i kemi og fysik blev indrettet, medens der i kælderen blev opstillet et fyr, der også skulle betjene den nye gymnastiksal. Arbejdet var færdigt i 1913, og året efter blev der i forlængelse af søndre sidefløj opført en ny bygning med biblioteksudvidelse i overetagen og omklædningsrum i underetagen. Fra nybygningens bagside udgik den ny gymnastiksal16) til drengene, så pigerne kunne overtage den gamle gymnastiksal. Forlæ ngelsen af søndre sidefløj underordnede sig dennes hovedform og materialevalg, men fremtrådte med egne murværksdetaller, hvorimod gymnastiksalsbygningen med den tilbagetrukne beliggenhed fik en funktionsbestemt højde og en helt enkel udformning.

Efter at Puggaard var ophørt med at være rektorbolig i 1903, havde rektor boet ude i byen¹⁷⁾, men allerede Ambergs forslag fra 1907 omfattede som nævnt en ny rektorbolig. Efter opgivelsen af Ambergs store projekt synes planerne om en ny rektorbolig stillet i bero indtil 1918¹⁸⁾, hvor der blev satset hårdt på at overbevise Ministeriet om nødvendigheden af en ny rektorbolig, som nu blev foreslået opført på hjørnet af Gravsgade og Sviegade. Samtidig ønskede man at forlænge skolens hovedfløj mod syd for at skaffe flere undervisningslokaler, bl.a. geografilokale, tegnelokale og et opholdsrum for pigerne (efter at man havde overvejet en udvidelse af nordre sidefløj med disse formål). Hovedfløjens forlængelse gav desuden mulighed for den ekstra trappe, som de lokale myndigheder henstillede etableret som flugtvej i tilfælde af brand.

Disse byggearbejder gennemførtes 1920-21 efter projekt af kgl. bygningsinspektør J. Vilh. Petersen¹⁹⁾, der i forvejen førte tilsyn med skolens bygninger og tidligere havde forestået større byggearbejder i Ribe, bl.a. v. andtårnet fra 1887²⁰⁾ og Den Kommunale Pigeskole fra 1890 i Hundegade 421).

Petersen foretog sin forlængelse af hovedfløjen med respekt for dennes bygningsprofil og materialeholdning og udformede rektorboligen med udgangspunkt i borgerlig byggeskik fra begyndelsen af 1800-årene. Begge bygninger er isoleret og udmærkede, men samspillet mindre godt, idet forlængelsen næsten dækker for rektorboligens bagside.

Skolens seneste store byggeprojekt blev gennemført i 1979 og 1980, hvor arkitektfirmaet Kjær & Richter forestod en istandsættelse af de gamle bygninger samt en udvidelse, der omtrent fordoblede det bebyggede areal. Det første udvidelsesforslag lukkede karreens delvist opløste sider mod Sviegade og Puggaardsgade med enetages bygningsvolumener, der kunne indgå på harmonisk måde i den eksisterende bebyggelse. Tilsvarende bygningskroppe var anbragt inde i karreen, og bredere bygninger var foreslået etableret ved placering af to eller tre sådanne bygningskroppe ved siden af hinanden med henblik på reduktion af bygningshøjden.

Denne overbevisende løsning blev dog opgivet til fordel for et mere koncentreret nybyggeri i tilslutning til nordre sidefløj - men stadig med bygningskroppe, der størrelsesmæssigt underordner sig de eksisterende. Nybygningernes lave facadehøjder gør det nødvendigt, at lokalernes lofter følger tagets profil, og en gennemgående lanterne i rygningen skal supplere lysindtaget.

Facader og tagflader er udført i rødt tegl af hensyn til samspillet med de gamle bygninger, men bygningsdetaillerne viser, at der er tale om nutidigt byggeri. Bygningerne fremtræder da også som et fint eksempel på den svære afbalancering af ønsket om en arkitektonisk helhedsvirkning med ønsket om et nutidigt, arkitektonisk udtryk.

Ud over udbygningen på stedet blev der opført en idrætshal uden for det gamle byområde, og i forbindelse med en gennemgribende istandsættelse af de gamle bygninger blev drengegymsalen fra 1914 indrettet til bibliotek og pigegymsalen til kantine. Desuden blev hovedfløjens indtil da stort set uudnyttede tagrum indrettet til fællesrum og undervisningsformål. Nybyggeriet omslutter en lille gård, som nu er blevet overdækket med henblik på etablering af et større, samlet fællesområde.

Bjørn Kornerup: Ribe Katedralskoles Historie I og II, 1947 og 1952 er uomgængelig som kildemateriale, og mine supplerende arkivundersøgelser bygger i høj grad på dette værks henvisninger. Herudover har jeg gjort brug af Skoleprogrammerne samt af Mogens Juhls store arkivmateriale, som han velvilligt har stillet til rådighed. Henvisninger til dette materiale og andre kilder - samt noter iøvrigt - er anført nedenfor.

Puggaard

1. -Hans Henrik Engqvist anser Puggaard for at være opført o. 1500, Bevaringsplan Ribe 1969 og Hvem Byggede Hvad, 1971. M. Mackeprang: Lidt om den gamle Puggaard. Ribe Katedralskoles indbydelsesskrift 1916. Mackeprang anser Puggaard for at være opført i perioden 1450-1550. I betragtning af at bygningen undergår ret omfattende reparationer o. 1550 (se note 4), må det dog antages, at den på dette tidspunkt har haft nogen alder, og at den derfor næppe kan være opført senere end o. 1500. -Puggaard er opført i munkeforbandt (2 løbere + 1 kop) ligesom den ældste del af den bygning, der fungerede som skolebygning fra o. 1500 til 1856, og som i arkivalierne kan følges tilbage til før 1458, jvfr. note 2 og 3 i afsnittet, Skolebygningerne vest for Domkirken. Det Gl. Rådhus, opr. to ældre stenhuse, der blev ombygget i 1528, har ligeledes munkeforbandt, medens Tårnborghuset fra o. 1540 er opført i krydsforbandt (vekslende løber- og kopskifter).

2. -Regnskab for Puggaard. Kirkehistoriske Samlinger, 3. R. 178-83.

3. -V. Bloch: Af Ribe Katedralskoles Historie gennem 700 år, 1910, s. 18.

4. -Efter at have redegjort for sporene efter de tre højere, fladbuede vinduer vestligst i sydsiden på Puggaards lave del (side XI) oplyser Mackeprang, at der mod nord ikke blev iagttaget noget, der "fuldt ud" svarede til sydsidens ældste vinduessæt, bortset fra det vestligste vindue. Et samtidigt foto - se nedenfor - viser dog, at der vest for nordsidens daværende dør er to sæt tilsvarende spor på ydermurens inderside, men det forhold, at der ikke (mere?) var spor af vinduerne på samtidige fotos af murens afrensede yderside, må have fået Mackeprang til at mene, at der her var tale om nicher. Det østligste af disse spor ses iøvrigt at være blevet forstyrret ved isætning af den dør, der blev fjernet ved ombygningen i 1913, og denne dørplacering kan derfor ikke være oprindelig.

5. -Marianne Johansen: Udgift til bygning. Et byggeregnskab fra Ribe (Puggaard). Hikuin 7, 1981. Marianne Johansen anser bruhuset (bryggerset) for at være et rum i stenhusets vestende. Da det af regnskabet fremgår, at der både bliver repareret nogle bindingsværkstavl i bruhusets vestgavl og i stenhusets, må der dog være tale om en selvstændig bygning, evt. en tilbygning med en fri gavl.

6. -Det er umiddelbart vanskeligt at forestille sig, at der her kan menes "loftet" i betydningen "loftrummet". Dels fordi de lave styrtrumsvægge ikke giver plads til store vinduer, dels fordi den frie gavl - der teoretisk kunne have været udstyret med relativt store vinduer - i forvejen oplyses at være ombygget.

7. -Vedr. samtidige boligindretninger: Steffen M. Søndergaard, Per Kristian Madsen, Hans Henrik Engqvist og Ole Degn: Grønnegade 12 i Ribe. Et gavlhus fra 1500-årene og dets historie. Fredningsstyrelsen og Den Antikvariske Samling i Ribe, 1986.

8. -Bjørn Kornerup I, s. 298.

9. -Det indledende bygningstilsyn af 12. juli 1742 er desværre ikke fundet i LAV.

10. -Kopier af brandtaksationsprotokoller i Ribe Lokalarkiv, Ribe Folkebibliotek.

11. -Ribe Katedralskoles arkiv - siden 1990 i LAV. Meddelt af Mogens Juhl.

12. -Bjørn Kornerup II, s. 266.

13. -Liste over interessenter i Ribe Katedralskoles arkiv - siden 1990 i LAV. Meddelt af Mogens Juhl.

14. -Ribe Katedralskoles Bibliotek.

Skolebygningerne vest for Domkirken

1. -Bjørn Kornerup, I, s. 82 og 297.

2. -Erik E. Holms tegnestue v/ Steffen M. Søndergaard: Bygningshistorisk undersøgelse for Det Særlige Bygningssyn, 1977, (ikke trykt): Ældst er sydgavlens murværk, der er opført i munkeforbandt (2 løb ere + 1 kop), og som er i forbandt med begge langsider... I den vestlige langside kan munkeforbandtet lokaliseres på indersiden af den sydlige del (d.v.s. i den resterende del af huset) - i det mindste op til midt i de eksisterende vindueshuller - hvorefter ydersiden er muret i krydsforbandt (vekslende løber- og kopskifter). I den østlige langside kan munkeforbandtet ikke iagttages udvendigt og har heller ikke kunnet lokaliseres indvendigt. (Andre eksempler på munkeforbandt: Pu ggaard fra o. 1500, evt. ældre, Det Gamle Rådhus, opr. to ældre stenhuse, der blev ombygget i 1528. Tårnborghuset fra o. 1540 er derimod opført i krydsforbandt).

3. -Mogens Bencard: Et middelalderligt bebyggelsesmønster, udg. i Arkitekturstudier tilegnede Hans Henrik Engqvist, 1979, s. 37-38. Referat: Registraturen over domkirkens ejendomme fra 1553 nævner et pantebrev fra Mikkil Horn til Anders Brok på det hus med jord, som nu er skolehus i Ribe. Et andet sted i registraturen findes Anders Broks stiftelsesbrev, dat. 12. dec. 1459, hvori huset omtales: "mit stenhuse med tilhørende grund, beliggende vest for Ribe Domkirke, hvi lken ejendom jeg har i pant fra Ribe-borgeren, Mikkil Horn". Bygningen med den middelalderlige sydgavl må derfor være identisk med det stenhuse, som før 1458 tilhørte Mikkil Horn, der pantsatte det til Anders Brok, hvorfra det kom i Domkirkens eje - og som i 1553 benævnes skolehus. Der er altså ikke i mellemtiden bygget nyt skolehus, og hvis det havde været tilfældet, ville der ikke idag

være bevaret en gavl i middelalderlig byggeskik. ; I sin latinske beskrivelse af Ribe fra 1736 fortæller Peter Terpager om skolen. Efter reformationen, skriver han, besluttedes det at forbedre skolevæsenet. Til dette brug omdannedes et 30 alen langt stenhus, hvortil man i 1586 f&oslas h;jede det stenhus, der vendte ud mod den nuværende Grydergade. Huset ejedes af Domkirken og rummede 3 boliger. I 1573 bevilgede kapitlet, at hjørnehuset ved Skolegade/ nuv. Grydergade blev gjort til bolig for 3 hørere. Senere blev der rejst en bolig for 2 hørere.

4. -Peder Hegelunds almanakoptegnelser 1565-1613. Udg. v. Bue Kaae, Ribe, 1976: 1586, sept. Det gamle stenhus i Gråbrødregade (nuv. Grydergade) ved skolens ende "bleff rømt til at forvie (udvide, iflg. Bjørn Kornerup) og forlænge scolen dermed". P. N. Thorup: Historiske Efterretninger om Ribe Cathedralskole, Ribe 1846: s. 86: Skolebygningen blev i denne rektors embedstid (Mads Andersen Pors, rektor 1585-90) udvidet med den længde, som vende r mod Gråbrødregade, hvor forhen Domkirken ejede tre forfaldne boder, hvilke den 1586 skænkede til dette øjemed.

5. -Bjørn Kornerup II, s. 11.

6. -Bindingsværkshuse med fletværksudformning i gavlen kendes desuden fra Puggårdsgade 3, det opr. 10 fag lange bindingsværkshus nærmest Tårnborgh. Bindingsværkshuset må være fra o. 1550, og i dets sydgavl mod nabohuset, nr. 5, ses spor efter en flettet gavl, der har udfyldt hele gavltrekanter. Sortebrødregade 5 fra 1582-83 har i baggavlen en fletværksudformning, der svarer til C's, og spor efter en tilsvarende udformning findes i overetagen mellem Præstegade 7-7A, der er opført o. 1600. (Erik Einar Holm: Syn for sogn. Arkitekturstudier tilegnede Hans Henrik Engqvist, 1979, s. 46). Endvidere i Sønderportsgade 21 (7. fag fra vest) og Fiskergade 5 (baggavl i flugt med portens nordside). Skolegade 2 fra o. 1600 er allerede nævnt. Her er hele gavltrekanter udkraget, og udkragede, øvre dele af gavltrekanter med fletværk ses i Sønderportsgade 37 fra o. 1650 og i Nederdammen 28, der må være opført i perioden 1650-75. Udformningen kan derfor ikke benyttes til en nærmere datering af C.

7. -Trykt i Ribe Cathedralskoles indbydelsesskrift 1823.

8. -Biskop Thuras beretning om byggeriet, 1725, LAV C 638-268.

9. -Breve fra J.D. Planitz til biskop Thura, LAV C4 - 102.

10. -Johan Daniel Planitz 1687-1732. Harald Langberg: Clausholms Bygningshistorie, Kbhvn. 1958, s. 90-91.

11. --Knud Voss: Bygningsadministrationen i Danmark under Enevælden. København 1966, s. 309. Mangelen på kvalificerede, lokale håndværksmestre i Jylland medførte, at Kay Stallknechts bror, landbygmester i hertugdømmet Slesvig, Claus Stallknecht fra 1715 blev inddraget i arbejder på Koldinghus og kom til at forestå genopførelsen af flere officielle bygninger i Viborg efter den store bybrand i 1726 - i begge tilfælde med broderen Kay s om entreprenør. Kay Stallknecht forestod desuden selv istandsættelsen af

Ribe Domkirke 1738-40. I 1729 fik Johann Gottfried Hödrich fra Sachsen borgerskab som murermeister i Viborg. Både han og murermeister Nicolaus Hinrich Riemann, der ligeledes var -udlænding, var underentreprenører ved Ribe Domkirkes ombygning 1738-40, og under dette arbejde udførte Hödrich i 1739 en opmåling af "Hørernes Logement" overfor. Riemann forestod 1745-46 en reparation af Sct. Catharinae Kirke, og både han og Hödrich har indskrevet sig i dansk arkitekturhistorie med en lang række kvalificerede byggearbejder på kirker og herregårde.

12. -Danmarks Kirker XIX, Ribe Amt, I. bind, fig. 33 og s. 138.

13. -Biskop Thura: Underretning om den gamle og forfaldne Riber-Skoles forbygning og forbedring, 1727. LAV C4 - 102.

14. -Rektor Christian Falsters tale, Ribe Cathedralskoles Indbydelsesskrift 1828, s. 3-16.

15. -Bjørn Kornerup II, s. 276-77.

16. -Ribe Cathedralskoles Indbydelsesskrift 1823, s. 24.

17. -Ribe Kathedralskoles Indbydelsesskrift 1856, s. 16.

18. -Danmarks Kirker XIX, Ribe Amt 5, s. 304.

19. -Bjørn Kornerup II, s. 365 og Ribe Stifts Tidende, 19. juli 1887.

Skolebygningerne ved Puggaard

1. -Bjørn Kornerup II, s. 364.

2. -Carl Georg Ferdinand Thielemann (1803-63) var som kgl. bygningsinspektør ansvarlig for en lang række byggerier, hvoraf kun de i Hvem Byggede Hvad (1971) medtagne skal nævnes: Ombygning af Viborg daværende Katedralskole, Sankt Mogensgade 1 i 1841. Opførelse af hovedbygningen på Vilhelmsborg 1843. Hovedstandsættelse af Silkeborg Hovedgaard 1852-53. Opførelse af Århus Gl. Rådhus i 1857. Samme år projekt til ombygning af Frijseborg (projektet blev dog ikke realiseret, og arbejdet blev overdraget til Ferdinand Meldahl). Opførelse af Vejle Sankt Nicolai Kirkes kor i 1863.

3. -Johan Lange og Mogens Juhl: Ribe Kathedralskoles skolegård gennem tiderne. Rip.-Bladet bd. 11 (1991), s. 7-10 og 35-37.

4. -Ribe Katedralskoles Indbydelsesskrift 1916, XIII.

5. -LAV, C 638-3, Ribe Katedralskole, forstanderskabets journal og kopibog, 1875-91, 1. sept. 1883. Meddelt af Mogens Juhl.

6. -Ribe Stifts-Tidende, 9. okt. 1901 og 8. febr. 1902. Vedr. vinduer mod Sviegade:LAV, C 638-276, Forstanderskabet for Ribe Katedralskoles brevbog 1904-46, 30. juni 1910.
Meddelt af Mogens Juhl.
7. -Tegningsmaterialet opbevares på Ribe Katedralskole. Hans Christian Amberg (1837-1919) var ansvarlig for adskillige store byggearbejder, hvoraf alene Ribe-arbejderne er medtaget her.
8. Danmarks Kirker XIX Ribe Amt, 2. bind, s. 814.
9. -Steffen M. Søndergaard: Klassicistiske Huse i Ribe, Bygningsarkæologiske Studier 1988, s. 36-37.
10. -H.H. Engqvist: Bevaringsplan Ribe, s.88.
11. -Danmarks Kirker XIX Ribe Amt, 1. bind, Ribe Domkirke 1550-1980.
12. -Steffen M. Søndergaard: Bygningsrestaurering. Nogle synspunkter belyst med eksempler fra Ribe og omegn, Architectura 10, 1988, s. 137-138.
13. -Ribe Katedralskoles Indbydelsesskrift 1913. Johannes Strøm Tejsen (1878-1950). Af hans mange arbejder er her kun medtaget Ribe-arbejderne, der desuden omfatter Kurveholmen 8 fra 1911 (genopførelse efter brand).
14. -En tegning fra 1903 i skolens bibliotek viser indretningen af hhv. sløjde- og håndgerningslokale i den tidligere rektorbolig. Efterretninger om Ribe Katedralskole 1915-16, XIV.
15. -LAV, C 638-276, Forstanderskabet for Ribe Katedralskoles brevbog 1909-46, 6. dec. 1913. Meddelt af Mogens Juhl.
16. -LAV, C 638-276, Forstanderskabet for Ribe Katedralskoles brevbog 1909-46, 19. febr. 1914. Meddelt af Mogens Juhl.
17. -Rektor Øllgaard boede iflg. Ribe Amts Vejviser 1906-08 i Sortebrødregade 19. Hans Efterfølger, Julius Nielsen boede iflg. Ribe Amts vejviser 1911-14 i Badstuegade 57a.
18. -Forstanderskabet for Ribe Katedralskoles brevbog 1909-46, 26.febr. og 18. juni 1919. Meddelt af Mogens Juhl. Rektors lejede bolig (på H.A. Brorsonsvej) oplyses i februar at være "i høj Grad usund, kol d og fugtig, da den er daarlig bygget og ligger uden ordentlig Fundamentering og Opfyldning paa en af Kurveholmens lave Enge. (En medfølgende redegørelse fra borgmesteren indeholder bl.a. en bekræftelse af dette samt en hel statistik over Ribes boligforhold). I juni meddeles den lejede (og alvorligt kritiserede) bolig at være solgt - og rektor derfor husvild fra oktober flyttedag 1921, medmindre der opføres en ny embedsbolig.

19. -Jens Vilhelm Petersen (1851-1931) var som kgl. bygningsinspektør ansvarlig for en lang række byggearbejder, hvoraf alene Ribe-arbejderne er medtaget her.

20. -Kirsten Agerbæk: Om Ribes vandtårn og dets bygningshistorie, Mark og Montre 1981.

21. -Weilbachs Kunstnerleksikon.

22. -Skitseforslag i skolens bibliotek.

Puggaards sydside inden ombygningen i 1912-13. Kalklagene er banket af, og man kan ane sporene efter ældre vindueshuller. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseets 2. afd.

Skolebygningerne vest for Domkirken

Modsatte side:

Plan af de nye skolebygninger i 1856. A: skolegården med post, lygte, bænk og træplantning. B: Puggaard med den tilbyggede, grundmurede, syvfags bygning. C: indgang til haven. d: syngesalen. e: gang. f: korridorer. g: klasseværelser. h: trappegange. i: gymnastiksal. k: rum til gymnastikredskaber. l: omklædningsrum. m: og n: rektors brændehus og rullestue. o: baggård m. retirader. p: bygning m. pedelbolig i overetagen og skolens brændehus i underetagen. q: bibliotek. r: Fysisk Kabinet. s: Naturhistorisk Museum. t: rektors kontor. Desuden ses hovedbygningens facader og en af dens gavle.

(Af de oprindelige vinduer mod Sviegade er nu kun få tilbage. De øvrige er udvidet 1910-116). Tegning i indbydelsesskrift 1856.

Modstående side: Situationsplan af bebyggelsen ved Puggaard umiddelbart før påbegyndelsen af de nye skolebygninger i 1855. I vestlig forlængelse af Puggaard ses en bygning, der ifølge b randtaksationen fra 1847 var et enetages, syvfags, grundmuret hus med bl.a. køkken og bryggers. Nord for Puggaard ligger en bygning, som ifølge samme taksation var et enetages, seksfags bindingsværkshus, der blev anvendt til brændehus m.v. Tegning i indbydelsesskrift 1856.

Udsnit af H.C. Ambergs forslag fra 1907 til ombygning og udvidelse. Til venstre for Thielemanns bygningsanlæg fra 1856 ses Ambergs forslag til en ny gymnastiksal - en middelalderinspireret bygning med trappetårn. Forbindelsesbygningen til hovedfløjens sydgavl minder med sin store blænding om forbindelsesbygningen mellem Esbjerg

Tinghus og den tilhørende arrestbygning, som Amberg havde tegnet og forestået opførelsen af 1892. Amberg gik ikke så højt op i bygningernes bagsider - hvilket man stadig kan overbevise sig om bag hans arrestbygninger i Esbjerg og Ribe - og bag forbindelsesbygningen til katedralskolens gymnastiksal finder man da også diverse udbygninger med lave halvtage, som Amberg dog søgte at gemme bag en mur mod Sviegade. Vistnok på baggrund af behovet for et læskur foreslog Amberg et halvtag opstillet ud for hovedfløjens underetage og flere vinduer isat som kompensation for de forringede lysforhold i gangen. Tegningsmateriale i skolens bibliotek.

Skolegården o. 1915. Foto i Ribe Lokalarkiv.

Johs. Strøm Tejsens forlængelse af søndre sidefløj fra 1914. Underetagen rummede omklædningsrum i forbindelse med den bagved liggende gymnastiksal, og overetagen rummede en udvidelse af biblioteket. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseets 2. afd.

Arkitekt Johan Richters oprindelige forslag fra 1973 til udbygning af Ribe Katedralskole på stedet.

Forslagets hovedidé - karreens randbebyggelse, der strammer gaderummene op, og de lave bygningskroppe, der underordner sig den gamle bebyggelse - er fremragende, men blev opgivet. Skitseforslag fra 1973 i skolens bibliotek.

I stedet for det oprindelige forslag fra 1973 blev der 1979-80 gennemført et mere koncentreret byggeri, hvor man kan færdes uden at skulle udendørs.

Modsatte side:

Vest for Domkirken ligger 1720'ernes skolebygninger, der var i brug indtil 1856. Ud for hovedindgangen fra Puggårdsgade ligger det træfløjede bygningsanlæg fra 1856. I fortsættelse af sydfløjens forlængelse med gymnastiksalen fra 1914 ligger Puggaard fra o. 1500, og langs Puggårdsgade ligger Asylet fra 1872. Hovedfløjens forlængelse mod syd og rektorboligen på hjørnet er fra 1920-21. Nord for bygningsanlægget fra 1856 ligger udvidelsen fra 1979-80. Udsnit af luftfoto, gengivet med tilladelse fra Kampsax Geoplan.

Herunder:

Puggaards nordside efter afbankning af kalklag i 1912. Bemærk det murede stik for et højere vindue yderst til højre. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseet.

Inderside af østgavl i Puggaards underetage med tilmuret dør, tilmuret kamin og vægniche. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseet.

De vestlige murhuller i Puggaards nordside set indefra. Det fremgår bl.a., at der til venstre for døren oprindeligt har været to høje nicher - eller snarere vinduer? - hvis buede stik fortsætter op mellem etageadskillelsens bjælker. Kopi i skolens bibliotek af foto i Nationalmuseet.

Christian Falster. Kopi i Ribe Katedralskoles sangsal efter original på Universitetsbiblioteket, udført på rektor Thorups foranledning af Hans Hansen til 100-års jubilæet for Falsters skolehus i 1827. (Foruden denne kopi findes en anden (ringere) på Frederiksborgmuseet; desuden et kobberstik ved Schleun fra det 18. århundrede.)

Christian Falster var født på Lolland i 1690, gik i den lærde skole i Nykøbing, hvorfra han dimitteredes 1708, studerede ganske kort tid i København og blev konrektor i Ribe 1712, siden rektor i 1723. Han døde i 1752 og blev begravet i Domkirken.

Falsters betydning ligger først og fremmest i hans store indsats som skolemand i Ribe, hvis stærkt forsømte latinskole han bragte på fode; som digter var han mere traditionel, i sin samtid værdsat, men i eftertiden ikke så højt skattet som Holberg.